

MAGDALENA ŁOMZIK

SAMOKSZTAŁCENIE TŁUMACZY TEKSTÓW MEDYCZNYCH PRZY ZASTOSOWANIU PLATFORMY KENHUB

WSTĘP

Rozwój nowych technologii przyczynił się do łatwiejszego dostępu do źródeł wiedzy, wpłynął na metody uczenia się i nauczania oraz usprawnił i stale usprawnia pracę tłumaczy, np. dzięki stałemu udoskonalaniu systemów tłumaczenia maszynowego. W związku z tym, jak słusznie zauważa Tomaszewicz (209), nowoczesne kształcenie zawodowe tłumaczy powinno obejmować nie tylko rozwijanie kompetencji tłumaczeniowej, ale również innych kompetencji technologicznych oraz przygotowywać do samokształcenia. Pogląd ten znajduje odzwierciedlenie także w opiniach tłumaczy, którzy podkreślają duże znaczenie ustawicznego kształcenia, w tym samokształcenia poprzez udział w szkoleniach, podnoszenie swoich umiejętności w ramach studiów podyplomowych i praktyki zawodowej oraz zdobywanie wiedzy „na własną rękę” (Dybiec-Gajer 185). Samokształcenie to „proces uczenia się planowany, monitorowany i weryfikowany przez uczący się podmiot. Jest to więc sytuacja, w przypadku której rola nauczyciela i ucznia realizowana jest przez jedną i tę samą osobę” (Albin 49). Samokształcenie można rozumieć więc jako czynności podejmowane przez osobę uczącą się z własnej inicjatywy, w celu pozyskania określonej wiedzy czy też zdobycia określonych umiejętności. Ze względu na brak nadzoru przez nauczyciela osoba ucząca się samodzielnie odpowiada za cały proces, rozpoczynając od podjęcia decyzji o jego rozpoczęciu, poprzez wybór treści kształcenia i źró-

---

Dr MAGDALENA ŁOMZIK – Instytut Neofilologii, Filologia Germańska, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; e-mail: magdalena.lomzik@up.krakow.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7125-5922>.

Artykuły w czasopiśmie dostępne są na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użyte niekomercyjnie – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

deł wiedzy oraz metod, terminu i okresu jej przyswajania, aż po kontrolę i ocenę swojej pracy¹. Cechą charakterystyczną zawodu tłumacza jest konieczność stałego podnoszenia umiejętności, zwłaszcza w przypadku tłumaczy przysięgłych, którzy są ustawowo zobowiązani do doskonalenia kwalifikacji zawodowych. W przypadku tłumaczy tekstów medycznych, oprócz bardzo dobrej znajomości języka źródłowego i docelowego, istotne są: znajomość języka medycznego, podstawowej wiedzy medycznej, aspektów wielokulturowości, norm, konwencji, procedur związanych z tłumaczeniem medycznym, umiejętność korzystania z medycznych baz danych, repozytoriów tekstów, słowników, narzędzi CAT itp. oraz pewne cechy charakteru, jak np. umiejętność podejmowania decyzji, dokładność czy punktualność (Karwacka 178). Oczywiście proces samokształcenia tłumaczy może odnosić się do każdej z powyższych (sub)kompetencji. Jednakże należy zauważyć, że „słownictwo nadal pozostaje prawdopodobnie najbardziej problematyczną cechą języka medycznego, zarówno w komunikacji, jak i w przekładzie, co niejako wyznacza granicę podziału języków na ogólny oraz specjalistyczny” (Badziński 390). Potwierdzono naukowo, że zastosowanie platform dydaktycznych w uczeniu się języków specjalistycznych usprawnia proces organizacji samokształcenia oraz zdobywania wiedzy i umiejętności przez uczących się (Szerszeń 290)². Zdobywanie wiedzy i poznanie terminologii z zakresu budowy ciała człowieka umożliwia np. platforma edukacyjna Kenhub. Platforma ta została przygotowana pod potrzeby studentów medycyny uczących się anatomii oraz wykładowców, którzy jej nauczają. Zawodowi tłumacze, co prawda, raczej rzadko należą do grupy studentów, jednakże do wykonywania zawodu tłumacza tekstów medycznych niezbędne jest posiadanie wiedzy z zakresu tłumaczonego tekstu i znajomość terminologii. Niestety, wachlarz dostępnych narzędzi do nauki terminologii medycznej, które są przeznaczone specjalnie dla tłumaczy, jest bardzo ograniczony (por. Łomzik), w związku z tym są oni zdani na korzystanie z pomocy dydaktycznych opracowanych dla innych grup. W artykule przedstawiono możliwości zastosowania platformy Kenhub do samodzielnej nauki anatomii przez adeptów/

---

¹ Samokształcenie można rozumieć również szerzej, przykładowo Kuruliszwili (49) jest zdania, że samokształcenie jako proces uczenia się przez całe życie może mieć też charakter incydentalny, np. szukanie informacji na dany temat w internecie w zależności od bieżącego zapotrzebowania.

² W odniesieniu do poznawania języka medycznego można wskazać na pozytywną ocenę multimedialnego kursu dla pielęgniarek (Professional Nurse. Language Courses for Nurses – English, German, Italian and Spanish (ProNurse)), który jednak nie został jeszcze szczegółowo oceniony przy pomocy badań naukowych (Magajewska 208).

tłumaczy pracujących w parze językowej polski-niemiecki. W sposób szczególny uwzględniono sposób przekazywania i utrwalania wiedzy medycznej i terminologii oraz propozycje uzupełnienia poszczególnych funkcji platformy o elementy dostosowane do potrzeb tłumaczy tekstów medycznych.

TERMINOLOGIA ANATOMICZNA A PROBLEMY TŁUMACZENIOWE

Według Lipperta (93) język medyczny można podzielić na naukowy język medyczny występujący w publikacjach naukowych, żargon używany przez lekarzy i personel szpitala w codziennej komunikacji oraz język komunikacji lekarzy z pacjentem (niespecjalistą). Terminologia anatomiczna jest według autora zaliczana do naukowego języka medycznego, który cechuje międzynarodowa standaryzacja słownictwa. Jest ona bardzo obszerna, mimo iż stanowi tylko pewną część całej terminologii medycznej, obok terminologii klinicznej i pozostałego słownictwa specjalistycznego, takiego jak np. nazwy zabiegów, operacji czy instrumentariów (Majewska 48). Międzynarodowa nomenklatura anatomiczna (*Terminologia anatomica*) obejmuje aż 7500 terminów³. Dla porównania warto przytoczyć liczbę słów, które należy opanować zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego, aby osiągnąć dany poziom językowy. Uczeń znający język na poziomie A1 powinien posługiwać się zaledwie 500 słowami, a na poziomie C2 5000 słów⁴. Trzeba jednakże uwzględnić, że tłumacze muszą poznać nie tylko terminologię w języku źródłowym, lecz także w języku docelowym. Ponadto istotne jest również, że liczba słów do opanowania może się nawet podwoić ze względu na liczne synonimy, które są charakterystyczne zarówno dla polskiego języka medycznego, jak i dla niemieckiego (np. *erytrocyt, krwinka czerwona, czerwone ciałko krwi / Erythrozyt, rote Blutzelle, rotes Blutkörperchen*). Jak widać na powyższym przykładzie dla jednego i tego samego składnika krwi funkcjonuje nazwa zapożyczona, rodzima i używana w języku potocznym. Występowanie synonimicznych wyrażen w języku medycznym może zaskakiwać ze względu na wymaganą od języków specjalistycznych precyzję. Należy tu wspomnieć, że podejmowane były liczne próby unifikacji i internacjonalizacji słownictwa z zakresu anatomii. Przykładem

³ www.neurochirurgie-karlsruhe-online.de/nerven Chirurgie/anatomische-nomenklatur/, dostęp 15.06.2022.

⁴ www.steinke-institut.de/europaeischer_referenzrahmen.htm, dostęp 15.06.2022.

może być wspomniana już międzynarodowa nomenklatura anatomiczna zawarta w *Terminologia anatomica*, która obejmuje mianownictwo w języku łacińskim i angielskim. Przy jej opracowywaniu kierowano się m.in. następującymi zasadami: każdy narząd powinien mieć tylko jedną nazwę, która w miarę możliwości powinna pochodzić z języka łacińskiego, być krótka i nie zawierać eponimów (Fangerau et al. 16). Występowanie w niemieckiej i polskiej terminologii anatomicznej synonimów jest sprzeczne z powyższymi zasadami. Istotne jest jednak, że w odpowiedzi na międzynarodowe próby standaryzacji terminologii anatomicznej zarówno w Niemczech, jak i w Polsce podjęto starania mające na celu ujednoczenie narodowego języka medycznego. Przykładowo rezultatem działań Witolda Orłowskiego w drugiej połowie XX wieku było wprowadzenie nazw rodzimych w miejsce zapożyczonych oraz nowych określeń, które miały być bardziej precyzyjne, logiczne i dosłowne. Ponadto celem było wyeliminowanie metafor i eponimów. Mimo zmiany mianownictwa obok nowo wprowadzonych nazw nadal funkcjonują dotychczasowe, np. *pęcherzyk żółciowy* i *woreczek żółciowy* (Müldner-Nieckowski 401-402). Ten negatywny skutek działań na rzecz ujednoczenia słownictwa widoczny jest również w języku niemieckim. Według Lipperta (94) lekarze używają takiej terminologii, jaką poznali podczas studiów, co powoduje, że dokumentacja medyczna zawiera zarówno wcześniejsze nazwy, jak i nowo wprowadzone. W niemieckiej terminologii anatomicznej zauważalny jest również bardzo duży odsetek zapożyczeń z jednoczesnym funkcjonowaniem nazw rodzimych, np. *Fibula* i *Wadenbein* (*kość strzałkowa*), *Musculus deltoideus* i *Deltamuskel* (*mięsień naramienny*). Uczenie się jednocześnie łacińskiej terminologii co prawda na początku łączy się z dodatkowym nakładem czasowym, jednakże na dalszym etapie przyspiesza proces uczenia się ze względu na liczne zapożyczenia z języka łacińskiego. Przykładowo, jeżeli nauczymy się, że *ramię* (*Oberarm*) w języku łacińskim to *brachium*, to łatwiej będzie zapamiętać np. nazwę *mięśnia ramiennego* w języku niemieckim: *Musculus brachialis* lub *Oberarmmuskel* czy też *tętnicy ramiennej*: *Arteria brachialis* lub *Oberarmarterie*. Dean-Jones (290) podaje, że znajomość jednego słowa z języka greckiego czy łacińskiego umożliwia zrozumienie nawet 50 różnych terminów medycznych. Jest to bez wątpienia związane także z występowaniem w języku medycznym licznych hybryd, np. *Hämoglobin* (*hemoglobina*), oraz wykorzystaniem prefiksów i sufiksów greckiego i łacińskiego pochodzenia do tworzenia nowych słów, np. *hypo-/hypo-*. W obydwóch językach występują także eponimy, np. *Achillessehne* – *ścięgno Achillesa*, metafory, np. *Amboss* – *kowadelko* oraz skróty i skrótowce,

pol. ZNS – OUN (*ośrodkowy układ nerwowy*)⁵. Różnice pomiędzy słownictwem polskim i niemieckim zauważalne są jednak w złożeniach. Dla języka niemieckiego charakterystyczne są rzeczowniki złożone, które w języku polskim wyrażane są przydawką przymiotną, np. *Stirnbein* – kość czołowa, dopełniaczową, np. *Herzkammer* – komora serca, przyimkową, np. *Nasenbluten* – krwawienie z nosa, czy też narzędnikiem, np. *Nasenatmung* – oddychanie nosem. Trudności translacyjne mogą przysparzać także odmienne tematy słowotwórcze, np. *Kehlkopf* – krtani, odmienne motywy nominacyjne, np. *Brustkorb* – klatka piersiowa, i ich odmienna liczba w danym słowie, np. *Blutalkohol* – zawartość alkoholu we krwi (Iluk 127)⁶. Kolejnymi cechami terminologii anatomicznej, które mogą sprawiać trudności, są nazwy o podwójnym znaczeniu, np. *Keilbein* (*kość klinowata / kość klinowa*) oraz podobnie brzmiące terminy, które przez nieuwagę mogą być ze sobą pomyłone, np. *Soma* – soma i *Stroma* – stroma czy podana powyżej *kość klinowata* i *klinowa* w polskim języku medycznym. Jeżeli porównamy przytoczone w tym artykule cechy języka medycznego z opisanymi w literaturze przedmiotu problemami tłumaczeniowymi uwarunkowanymi terminologią, to łatwo zauważymy, że większość z nich może utrudniać proces tłumaczenia, np. zapożyczenia, synonimy, wieloznaczne skróty i skrótowce, hybrydy. Problemy tłumaczeniowe mogą być również spowodowane brakiem ustalonego terminu w języku docelowym lub problemami z jego znalezieniem oraz niejednorodnym zapisem terminów w tym samym dokumencie (Łomzik 100-101). Kasprowicz (160) jest natomiast zdania, że problemy tłumaczeniowe nie wynikają z poszczególnych cech języka medycznego, lecz ze skutków, jakie te cechy wywołują u odbiorcy tekstu. Według niej terminy polisemiczne, skróty i skrótowce powodują niejednoznaczność, synonimy prowadzą do niejasności, fałszywi przyjaciele i terminy o zbliżonej formie są przyczyną problemów wynikających ze zbieżności form, terminy z języka greckiego i łacińskiego mogą wprowadzać w błąd w przypadku wyjątków w znaczeniach elementów zapożyczonych, natomiast eponimy związane są z różnicami kulturowymi.

⁵ Cechy terminologii anatomicznej podano na podstawie następujących opracowań: Lippert 1989, Wiese 1998, Strametz 2017, Magajewska 2016, Krutysz 2019, Żelazowska-Sobczyk 2019.

⁶ Odnośnie do rzeczowników złożonych w niemieckim języku medycznym i ich odpowiedników w języku polskim zob. np. Choromański; Krutysz.

CHARAKTERYSTYKA PLATFORMY KENHUB

Kenhub⁷ jest internetową platformą edukacyjną udostępnianą przez niemiecką spółkę KenHub GmbH. Platforma zawiera obszerne pomoce i zasoby do nauki anatomii i fizjologii człowieka, które zostały przygotowane na podstawie znanych na całym świecie podręczników dla studentów medycyny. W skład zespołu KenHub wchodzi m.in. studenci, lekarze oraz pracownicy naukowcy z różnych krajów świata, którzy są wspierani przez wielorakie instytucje, przedsiębiorstwa i profesjonalistów z zakresu medycyny. Wybrane treści dostępne są dla wszystkich czytelników, jednakże dostęp do większości materiałów uzyskuje się po zarejestrowaniu. KenHub oferuje użytkownikom 2 pakiety: bezpłatne konto basic oraz odpłatne konto premium, które umożliwi korzystanie z wszystkich funkcji. Platforma przeznaczona jest co prawda do samokształcenia studentów medycyny, jednakże w ogólnych warunkach handlowych właściciele wskazują na możliwe wykorzystanie platformy do celów dydaktycznych. Przykładowo chodzi tu o takie uprawnienia użytkownika konta premium, jak korzystanie z ilustracji w celach edukacyjnych dla maksymalnie 500 uczniów w roku czy wyświetlanie nagrań podczas lekcji bezpośrednio ze strony platformy. Niedozwolone jest natomiast m.in. dzielenie konta z innymi osobami czy też upublicznianie filmów wideo do innych celów niż edukacyjne. Instytucje i przedsiębiorstwa mogą natomiast skorzystać ze specjalnych licencji, np. dostęp do platformy dla studentów⁸.

KenHub umożliwia aktualnie zdobywanie wiedzy z dwóch głównych zakresów tematycznych: anatomii i histologii, które podzielone są na jednostki tematyczne. Po zalogowaniu użytkownik uzyskuje dostęp do nauki terminologii w języku łacińskim i w czterech językach nowożytnych (angielski, niemiecki, portugalski, hiszpański)⁹. Wzorcowa jednostka tematyczna obejmuje cele nauczania, film edukacyjny, quizy, ilustracje z atlasu, tabelaryczne podsumowanie, propozycje pasujących artykułów i odesłanie do kolejnych jednostek tematycznych. Oprócz wiedzy medycznej użytkownik znajdzie tu cenne informacje dotyczące technik uczenia się oraz wybrane opinie innych użytkowników dotyczące przydatności platformy. Ponadto możliwe jest również skontaktowanie się z zespołem KenHub poprzez chat, aby uzyskać wszelkiego rodzaju wsparcie w procesie uczenia się. Platforma cieszy się

⁷ www.kenhub.com, dostęp 15.06.2022.

⁸ www.kenhub.com/de/terms, dostęp 15.06.2022.

⁹ Platforma dostępna na stronie www.kenhub.com umożliwia naukę terminologii w języku łacińskim i w tych czterech językach nowożytnych, jednakże spółka oferuje również wersję rosyjską na stronie www.kenhub.ru.

bardzo dużym zainteresowaniem, o czym świadczy stale rosnąca liczba użytkowników: strona została opublikowana w 2012 r., a zaledwie 7 lat później korzystały z niej ponad 2 miliony użytkowników oraz ponad 19 milionów czytelników¹⁰.

KENHUB W SAMOKSZTAŁCENIU TŁUMACZY TEKSTÓW MEDYCZNYCH

Jak już podkreśliliśmy, tłumacze tekstów specjalistycznych muszą znać terminologię w języku źródłowym i docelowym. Oczywiście można przyswajać ją w różnej kolejności, np. najpierw poznając ją w języku ojczystym, a dopiero później w języku obcym lub też ucząc się jednocześnie w dwóch językach. Dla celów niniejszego artykułu przyjmujemy, że celem samokształcenia tłumaczy jest pozyskanie wiedzy i terminologii z zakresu anatomii w języku niemieckim przy pomocy platformy Kenhub oraz poznanie jednocześnie polskiej terminologii medycznej.

Jedną z możliwości wykorzystania platformy do samokształcenia jest uczenie się zgodnie z zaproponowaną przez autorów kolejnością, a więc zaczynając od zapoznania się z filmem edukacyjnym na dany temat. W razie problemów ze zrozumieniem treści nagrania można spowolnić prędkość odtwarzania, włączyć napisy do tekstu lub posłużyć się transkrypcją tekstu, co bez wątpienia jest przydatną pomocą w przypadku tekstów w języku obcym. Każde nagranie opatrzone jest spisem treści z bezpośrednimi odsyłaczami do poszczególnych części tematycznych filmu, co ułatwia np. powtórzenie wybranego materiału. Zaletą nagrań jest poznawanie wymowy słów w języku niemieckim i łacińskim. Co prawda język łaciński nie jest już używany w mowie, jednakże znajomość zasad fonetycznych ułatwia prawidłową wymowę wielu zapożyczeń w języku niemieckim, dlatego temat ten obecny jest w wielu podręcznikach w języku niemieckim¹¹.

W przypadku poznawania terminologii przez tłumaczy bardzo istotne są ekwiwalenty w języku polskim, których niestety nie znajdziemy na platformie. W związku z tym w trakcie odsłuchiwania nagrania konieczne jest zatrzymywanie go, wypisywanie terminów i wyszukiwanie polskich ekwiwalentów. Dzięki zestawieniu słownictwa w tabelarycznym podsumowaniu można przygotować sobie wcześniej glosariusze. Istotne jest to, że w zesta-

¹⁰ www.kenhub.com/de/quality, dostęp 15.06.2022.

¹¹ Zob. np. Strametz.

wieniu znajdziemy nie tylko niemiecką wersję językową, lecz w przypadku wielu jednostek tematycznych także łacińską. Tabelę tę można bez problemu przekopiować do własnego dokumentu i dopisać do niej polskie ekwiwalenty. Polską terminologię można zanotować także na ilustracjach z atlasu, np. na wydruku ilustracji obrazującej zestawienie struktur danej okolicy z wyrażeniami w języku wiodącym czy też na kartach pracy. W części atlasowej znajdziemy ilustracje ogólne z naniesionymi na nich nazwami w jednym języku oraz dodatkowo bardzo przydatne ilustracje szczegółowe. Bez wątplenia wadą ilustracji ogólnych jest to, że zawierają one tylko jedną wersję językową, więc ucząc się jednocześnie terminologii w dwóch czy trzech językach (polski, niemiecki, łaciński) trzeba albo samodzielnie nanieść pozostałe wersje na tę samą ilustrację, albo korzystać z trzech ilustracji naraz, oczywiście po wcześniejszym wyszukaniu polskich ekwiwalentów. Ilustracje z nazwami w innym języku można uzyskać po zmianie języka wiodącego w ustawieniach. Niedoskonałością techniczną platformy jest automatyczne przekierowanie do strony głównej po przełączeniu na inną wersję językową, co powoduje, że za każdym razem trzeba ponownie odszukać daną jednostkę tematyczną. Natomiast ilustracje szczegółowe opatrzone są poniżej nazwami w wybranym języku nowożytnym i w języku łacińskim, czasem dodatkowymi synonimami, a ponadto do każdej nazwy przygotowano nagranie z wymową. W związku z tym atlas można wykorzystać nie tylko do nauki słownictwa czy też jego utrwalenia, lecz również do szybkiego poznania czy przypomnienia sobie wymowy danego słowa. Do wybranych ilustracji dostępne są również karty pracy w formacie pdf w formie ilustracji z atlasu do samodzielnego podpisania poszczególnych struktur anatomicznych. W zależności od indywidualnych preferencji uczącego się można zapisywać ilustracje czy karty pracy na dysku i tworzyć sobie materiały w wersji komputerowej. Niestety karty pracy są tylko w wersji pdf, co trochę utrudnia zapisywanie terminologii w wersji elektronicznej, gdyż konieczna jest wcześniejsza zmiana formatu na plik edytowalny. Jeżeli ktoś nie preferuje uczenia się terminologii przy pomocy ilustracji, co w przypadku nauki anatomii bardzo przyspiesza proces uczenia się ze względu na wizualizację, to można skorzystać z funkcji kopiowania terminologii z atlasu, a następnie wkleić ją do własnego glosariusza. Jednoczesne tworzenie glosariuszy jest w mojej ocenie bardzo praktycznym rozwiązaniem, mimo iż jest czasochłonne. Glosariusze umożliwiają bowiem szybkie wyszukanie pojedynczych słów podczas tłumaczenia tekstów, w sytuacji gdy zapomnimy

dane słowo lub chcemy się upewnić, czy dobrze pamiętamy jego znaczenie. Szukanie poszczególnych słów na ilustracjach byłoby zbyt czasochłonne.

Bardzo dobrym narzędziem do utrwalania poznanej terminologii są oferowane na platformie quizy: cztery rodzaje podstawowych (a) łatwy, b) zaawansowany, c) pytania egzaminacyjne i d) mieszany) oraz jeden skomponowany indywidualnie. Łatwa wersja quizu składa się z pytań o terminologię w formie przyporządkowania nazwy do ilustracji lub ilustracji do nazwy, natomiast w wersji zaawansowanej quizu należy napisać nazwę struktury anatomicznej pokazanej na ilustracji. Wersje te są doskonałą pomocą nie tylko dla studentów medycyny. Szczególną zaletą quizu zaawansowanego jest automatyczne wyświetlanie wszystkich możliwych synonimów po udzieleniu odpowiedzi. Szkoda tylko, że autorzy platformy przeznaczyci zbyt mało czasu na ich przeczytanie, gdyż po kilku sekundach następuje automatyczne przekierowanie do kolejnego pytania. Na uwagę zasługuje jednak możliwość skomponowania indywidualnego quizu, dzięki czemu można utrwalać wiedzę z dowolnych jednostek tematycznych. Quiz z pytaniami egzaminacyjnymi obejmuje pytania uwzględniające szerszą wiedzę niż tylko znajomość terminologii. W mojej opinii odnosi się on do bardzo szczegółowej wiedzy, która nie zawsze będzie przydatna w tłumaczeniu tekstów. Przykładowo chodzi o takie informacje, jak np. która z kości nadgarstka jest największa/najmniejsza czy też która wyróżnia się wyrostkiem kostnym w kształcie haczyka. Ten rodzaj quizu na pewno jest przydatny do utrwalania wiedzy medycznej na dalszym etapie nauki, tak samo jak artykuły pogłębiające wiedzę, które proponowane są do każdej jednostki tematycznej. Artykuły uzupełniono licznymi ilustracjami z atlasu, przekierowaniami do innych podstron na temat danej struktury, zintegrowanymi nagraniami na dany temat, także zestawieniami tabelarycznymi, quizami czy informacjami dotyczącymi przypadków klinicznych. Bez wątpienia są one bardzo dobrym elementem poszerzającym posiadaną dobrze ugruntowaną podstawową wiedzę, jednakże zawierają bardzo dużo treści i odniesień do innych zakresów tematycznych, dlatego korzystanie z nich na początkowym etapie nauki może działać przytłaczająco i demotywowująco.

W kontekście tłumaczenia tekstów medycznych i dopasowania terminologii do rejestru koniecznie należy zwrócić uwagę na problem występowania synonimii. Zaletą platformy Kenhub jest bez wątpienia podawanie wielu możliwych synonimów danego słowa, jednakże w atlasie nie ma informacji, czy dana nazwa jest nazwą zapożyczoną, czy terminem łacińskim, czy występuje w języku specjalistycznym, ogólnym czy potocznym. Informacje

takie można częściowo pozyskać z filmów, w których jako pierwsza podawana jest aktualnie obowiązująca nazwa w niemieckim języku specjalistycznym, a dodatkowo nazwa w języku łacińskim lub nazwa rodzima, jeżeli dany termin jest zapożyczeniem z łaciny. W przypadku niektórych słów na nagraniu przytaczana jest także nazwa z języka ogólnego, jednakże nie dotyczy to wszystkich terminów i wszystkich możliwych synonimów, które znajdziemy w atlasie czy w quizie zaawansowanym. W odniesieniu do pracy tłumacza konieczne byłoby uporządkowanie terminologii w trochę odmienny sposób, a mianowicie nie w podziale na terminologię łacińską i rodzimą niemiecką, lecz w podziale na wyrażenia używane w języku specjalistycznym i ogólnym. Ponadto bardzo dużą niedoskonałością platformy w kontekście uczenia się terminologii przez nierodzimych użytkowników danego języka jest nieuwzględnienie rodzajników, co powoduje, że ucząc się czy tworząc glosariusz, musimy nie tylko znaleźć polski odpowiednik danego słowa, lecz dodatkowo także sprawdzić rodzaj gramatyczny i najlepiej również liczbę mnogą terminu w języku niemieckim.

WNIOSKI

Zgodnie z podanym przez autorów przeznaczeniem platforma Kenhub jest bardzo dobrym narzędziem do zdobywania wiedzy i terminologii w języku niemieckim i łacińskim z zakresu anatomii i fizjologii człowieka. Bez wątpienia jej zaletą jest różnorodność form umożliwiających przyswojenie i utrwalenie wiadomości. Użytkownik może w dowolnej kolejności korzystać z poszczególnych elementów kursu, w zależności od preferowanych sposobów uczenia się. Mimo iż platforma powstała z myślą o studentach medycyny, to jednak treści przekazywane są w tak prosty i zrozumiały sposób, że nadają się również dla innych grup odbiorców, przykładowo dla tłumaczy. W celu wykorzystania konceptu platformy jako podstawy do opracowania podobnej platformy edukacyjnej do samokształcenia tłumaczy w tym samym zakresie tematycznym konieczne byłyby modyfikacje poszczególnych funkcji platformy. W odniesieniu do niezbędnych kompetencji tłumacza tekstów medycznych w parze językowej polski-niemiecki oczywistą wadą jest konieczność czasochłonnego wyszukiwania terminologii w języku polskim. Nie dotyczy to jednak tłumaczy tekstów w parze językowej niemiecki-angielski/hiszpański/portugalski, w przypadku których wystarczy tylko zmienić ustawienia wersji językowej. Najlepszą opcją byłyby jednak wi-

dok treści w trzech językach naraz, podobnie jak w przypadku wyszukiwarki unijnych aktów prawnych na stronie EUR-Lex¹². Niezbędnym uzupełnieniem treści na platformie są jednak rodzajniki i liczba mnoga rzeczowników oraz wskazanie na użycie słowa w języku specjalistycznym/ogólnym. Przydatna byłaby również funkcja umożliwiająca generowanie glosariuszy w wybranych przez użytkownika językach, najlepiej w trzech naraz (język łaciński oraz dwa języki robocze tłumacza).

Powyższe uwagi są propozycjami opartymi wyłącznie na moich własnych doświadczeniach w pracy z tą platformą. Ze względu na jej duży potencjał warto byłoby przeprowadzić szersze badania na reprezentatywnej grupie badawczej, najlepiej z uwzględnieniem różnych par językowych.

BIBLIOGRAFIA

- Albin, Joanna. „Kształcenie tłumaczy a samokształcenie, czyli o poszukiwaniu metod wykorzystania w dydaktyce doświadczeń zawodowych tłumaczy”. *Między Oryginałem a Przekładem*, t. 19-20, 2013, ss. 45-64.
- Badziński, Arkadiusz. „Dyskurs w domenie języka specjalistycznego medycznego – uwagi dla tłumaczy i dydaktyków przekładu.” *Rocznik Przekładoznawczy*, nr 14, 2019, ss. 281-397.
- Choromański, Maciej. *Substantivische Mehrfachkomposita im Gegenwartsdeutschen am Beispiel der Medizinsprache*. Peter Lang, 2022.
- Dean-Jones, Lesley A. „Teaching Medical Terminology as a Classics Course”. *The Classical Journal*, nr 3, t. 93, 1998, ss. 290-296.
- Dybiec-Gajer, Joanna. „Kompetencje profesjonalnego tłumacza a kształcenie i sukces zawodowy. Model kompetencji EMT z perspektywy polskich tłumaczy w Parlamencie Europejskim”. *Kompetencje tłumacza: tom dedykowany Profesor dr hab. Elżbiecie Tabakowskiej*, red. Maria Piotrowska et. al., Tertium, 2012, ss. 167-190.
- Fangerau, Heiner, et. al. *Medizinische Terminologie. Ein Kompaktkurs*. Lehmanns Media, 2017.
- Iluk, Jan. „Problemy tłumaczenia nazw medycznych na przykładzie języka polskiego i niemieckiego”. *Glottodidactica*, t. 26, 1998, ss. 123-136.
- Karwacka, Wioleta. „Medical Translation Training: From a Translation Student to a Medical Translation Professional”. *Towards understanding medical translation and interpreting*, red. Wioleta Karwacka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2018, ss. 177-190.
- Kasprowicz, Małgorzata. „Typologia najczęściej napotykaných problemów terminologicznych w tłumaczeniach medycznych”. *Język bez granic*, red. Marek Łukasik, Zakład graficzny Uniwersytetu Warszawskiego, 2011, ss. 152-161.
- Kuruliszwili, Sergo. „Samokształcenie i technologie informacyjne – zmienność form i trudność klasyfikacji”. *Edukacja Ustawiczna Dorosłych*, nr 1, 2019, ss. 39-50.

---

¹² eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=de, dostęp 15.06.2022.

- Krutysz, Edyta. *Implizite Mehrworttermini der deutschen Medizinsprache und ihre polnischen Entsprechungen am Beispiel von Handbüchern für OP-Personal. Eine komparativ-kontrastive Analyse*. Uniwersytet Rzeszowski, 2019.
- Lippert, Herbert. „Sprachliche Mittel in der Kommunikation im Bereich der Medizin”. *Sprache der Gegenwart*, 46, 1979. ss. 84-99.
- Łomzik, Magdalena. „Podręczniki do nauki niemieckiego słownictwa medycznego a rozwijanie umiejętności tłumaczenia dokumentacji medycznej”. *Wybrane zagadnienia z glotto- i translo-dydaktyki 2*, red. Artur D. Kubacki i Katarzyna Sowa-Bacia, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, 2020, ss. 97-109.
- Magajewska, Mirosława. „Specjalistyczny język medyczny a multimedialny kurs języka zawodowego dla pielęgniarek”. *Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców*, t. 23, 2016, ss. 199-213.
- Majewska, Ewa. „Besonderheiten des medizinischen Vokabulars fremden Ursprungs und sein Transfer in den deutschsprachigen Fachzeitschriften”. *Germanistik im Umbruch – Linguistik, Übersetzung und DaF*, red. Irene Doval i Elsa Liste Lamas, Frank Timme, 2019, ss. 47-56.
- Müldner-Nieckowski, Piotr. „Uwagi o odmianach języka lekarskiego”. *Znaczenie, tekst kultura. T.5. Prace ofiarowane Profesor Elżbiecie Janus*, red. Anna Kozłowska, Agnieszka Świątek, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, 2014, ss. 399-412.
- Strametz, Reinhard. *Grundwissen Medizin: für Nichtmediziner in Studium und Praxis*. UVK Verlagsgesellschaft mbH, 2017.
- Szerszeń, Paweł. *Platformy (glotto)dydaktyczne. Ich implementacja w uczeniu specjalistycznych języków obcych*. Studi@ Naukowe – Instytut Kulturologii i Lingwistyki Antropocentrycznej UW, 2014.
- Tomaszkiewicz, Teresa. „Ewolucja kształcenia tłumaczy zawodowych w kontekście wyzwań współczesnego przekładoznawstwa i wymogów rynku pracy”. *Między Oryginałem a Przekładem*, nr 2 (44), t. 25, 2019, ss. 199-216.
- Wiese, Ingrid. „Die neuere Fachsprache der Medizin unter besonderer Berücksichtigung der Inneren Medizin”. *Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft. Bd. I*, red. Lothar Hoffmann et. al, Walter de Gruyter, 1998, ss. 1278-1285.

SAMOKSZTAŁCENIE TŁUMACZY TEKSTÓW MEDYCZNYCH PRZY ZASTOSOWANIU PLATFORMY KENHUB

Streszczenie

Podczas tłumaczenia tekstów medycznych, tak samo jak w przypadku innych tekstów specjalistycznych, bardzo dużą rolę odgrywa znajomość terminologii specjalistycznej. Niestety, oferta szkoleń i kursów dla tłumaczy medycznych jest uboższa niż np. w przypadku tekstów prawnych i prawniczych. W związku z tym adepci zawodu tłumacza medycznego, jak i tłumacze muszą w dużej mierze samodzielnie wyszukiwać materiały do nauki, aby pozyskać lub uzupełnić swoją wiedzę z zakresu medycyny. Jednym z możliwych narzędzi warsztatowych tłumaczy medycznych są platformy do nauki anatomii, które zostały stworzone z myślą o studentach medycyny. Przykładem takiej platformy jest strona Kenhub, która umożliwia naukę anatomii w języku niemieckim, angielskim, hiszpańskim i portugalskim oraz rosyjskim. W niniejszym artykule omó-

wiono funkcje platformy Kenhub w kontekście jej wykorzystania do samokształcenia tłumaczy pracujących w parze językowej polski-niemiecki. Ponadto przedstawiono propozycje uzupełnienia poszczególnych funkcji platformy o elementy dostosowane do potrzeb tłumaczy medycznych języka niemieckiego, takie jak np. dodanie rodzajników, odniesienie do rejestru językowego, możliwość generowania glosariuszy dwujęzycznych.

Słowa kluczowe: tłumaczenia medyczne; kształcenie tłumaczy; samokształcenie; platformy edukacyjne

A SELF-STUDY OF TRANSLATORS OF MEDICAL TEXTS USING THE KENHUB PLATFORM

Summary

A huge role in the translation of medical texts, as in the case of other specialist texts, is played by the knowledge of specialised terminology. Unfortunately, the range of training and courses for medical translators is smaller than, for example, in the case of legal texts and documents. Therefore, adepts of the profession of medical translator and translators themselves are forced to search for learning material largely on their own in order to acquire or supplement their own medical knowledge. One possible workshop tool for medical translators are anatomy-learning platforms, which have been created specifically for medical students. One example of such is the Kenhub website, which allows translators to study the human anatomy in German, English, Spanish, Portuguese, and Russian. This article presents the functions of the Kenhub platform in the context of its use for the self-education of translators working in the Polish-German language pair.

In addition, proposals are made to supplement the various features of the platform with elements tailored to the needs of medical translators of German, such as, for example, the addition of articles, references to the language register, and the possibility of generating bilingual glossaries.

Key words: medical translations; training for translators; self-education; educational platforms